HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רישא רבי יוסי ברבי יהודה וסיפא רבנן אין משום דקאי אבוה בשיטתיה אמר רב גידל אמר רב שלשה בחמש אסורין בשבע מותרין אמרו ליה אמר רב הכי אמר להו אורייתא נביאי וכתיבי דאמר רב הכי אמר רב אשי מאי קשיא דילמא הכי קאמר הוצרכו לשש והקיפו בשבע אפי׳ בשבע מותרין [א] לא הוצרכו אלא [א] לחמש והקיפו [ב] בשבע אפי׳ בחמש אסורין ואלא הא דקתני ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי מאי לאו פנוי מאדם לא פנוי מכלים איתמר שלשה ומת אחד מהן שנים [א] ונתוספו עליהן רב הונא ורבי יצחק חד אמר [ב] שבת גורמת וחד אמר דיורין גורמין תסתיים ° דרב הונא הוא דאמר שבת גורמת דאמר רבה [ג] בעאי מרב הונא ובעאי מרב יהודה עירב דרך הפתח ונסתם הפתח דרך החלון ונסתם החלון מהו ואמר לי [ג] שבת הואיל והותרה הותרה תסתיים לימא רב הונא ורבי יצחק בפלוגתא דרבי יוסי ורבי יהודה קמיפלגי [ג] דתנן חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי שניטלו קורותיו או לחייו מותרין לאותה שבת ואסורין לעתיד לבא דברי רבי יהודה ר׳ יוסי אומר אם מותרין לאותה שבת מותרין לעתיד לבא ואם אסורין לעתיד לבא אסורין לאותה שבת לימא רב הונא דאמר כר׳ יהודה ורבי יצחק דאמר כר׳ יוסי אמר לך רב הונא אנא דאמרי אפי׳ לר׳ יוסי עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא דליתנהו למחיצות הכא איתנהו למחיצות ור׳ יצחק אמר אנא דאמרי אפי׳ לר׳ יהודה עד כאן לא קאמר ר׳ יהודה התם אלא דאיתנהו לדיורין הכא ליתנהו לדיורין: וחכמים אומרים אחד משני דברים: היינו ת״ק איכא בינייהו יחיד ביישוב: **מתני׳** [ד] ארבעה דברים פטרו במחנה מביאין עצים מ״מ ופטורין מרחיצת ידים ומדמאי ומלערב: **גמ׳** ת״ר [ד] מחנה היוצאת למלחמת הרשות מותרין בגזל עצים יבשים ר׳ יהודה בן תימא אומר אף חונין בכל מקום ובמקום שנהרגו שם נקברין: מותרין בגזל עצים יבשים: האי תקנתא דיהושע הוה [ה] דאמר מר [ה] עשרה תנאים התנה יהושע שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים משדותיהן התם בהיזמי והיגי הכא בשאר עצים אי נמי התם במחוברין הכא בתלושין אי נמי התם בלחין הכא ביבשים: ר׳ יהודה בן תימא אומר [ו] אף חונין בכל מקום ובמקום שנהרגים שם נקברים: פשיטא מת מצוה הוא [ו] ומת מצוה קונה מקומו לא צריכא [ז] אף על גב

דאית

רישא רבי יוסי ברבי יהודה. דקאמר [טז:] יחיד בית סאתים דאי רבנן אפי׳ ליחיד כל צרכו יהבינן: **אין משום דקאי אבוה בשיטתיה.** גבי יחיד קאמר רבי יהודה נמי דאין נותנין לו אלא בית סאתים במחיצת שתי או ערב: **שלשה בחמש אסורין.** כלומר פעמים ג׳ אנשים אסורין אפילו בחמש סאין ופעמים שמותרים אפילו בשבע: **אורייתא נביאי וכתיבי.** שבועה הוא: **הוצרכו לשש והקיפו לשבע.** שתי בלא ערב מותרין דליכא בית סאתים פנוי: **לא הוצרכו אלא לה׳ והקיפו לז׳ אפי׳ בה׳ נמי אסורין.** דהשתא לא מהני מחיצות הואיל והוקפו לבית סאתים יותר מכדי צרכן: **מאי לאו פנוי מאדם.** כגון שלשה שהקיפו ח׳ סאים דכי יהבת לכל חד בית סאתים אכתי פשו להו בית סאתים פנוי בלא בעלים אבל ז׳ לא דכי יהבת בית סאתים לכל חד לא פש ליה אלא חד בית סאה בלא בעלים: **לא פנוי מכלים.** כלומר שיש בין המחיצות בית סאתים פנוי שלא היו צריכין לו ואע״ג דאינהו שלשה אם אין צריכין אלא לבית סאתים והקיפו ד׳ סאין נמי בטלי מחיצות: **ומת אחד מהן.** ביום השבת: **וניתוספו עליהן.** בשבת: **שבת גורמת.** שלשה ומת אחד מהן הואיל וגורמת שבת להתיר מותרין השנים אפי׳ לר׳ יהודה. שנים והקיפו יותר מבית סאתים אע״פ שניתוספו עליהן דיורין אסורין לרבי יהודה הואיל וכשנכנסה שבת גרמה לאיסור: **דיורין גורמין.** ג׳ ומת אחד מהן דבצרי דיורין אסורין אם הקיפו יותר מבית סאתים. שנים ונתוספו עליהן מותרין דאיכא דיורין: **עירב דרך הפתח ונסתם הפתח.** אם היו ב׳ חצרות ופתח ביניהם ועירבו (א) דרך הפתח ונסתם הפתח או אם היו ב׳ חנויות ופתח ביניהם דעירבו על דעת הפתח ועכשיו נסתם בשבת שנפלה כנגדו מפולת: **מהו.** מי שרי לאשתמושי דרך שאר חלונות הפחותות מד׳ שאין ראויות לעירוב כדאמרי׳ בפ׳ חלון (לקמן דף עו.): **חצר שנפרצה.** בשבת: **משני רוחותיה.** מפרש בפרק כל גגות (שם ד׳ צד:) מאי טעמא נקט מב׳ רוחותיה: **שניטלה קורתו או לחיו.** בשבת: **מותרין לאותה שבת.** דאמרי׳ הואיל והותרה הותרה: **רבי יוסי אומר אם מותרין כו׳.** ומפרשינן בפ׳ כל גגות (שם ד׳ צה.) דר׳ יוסי לאיסור והכי קאמר כשם שאסורים לעתיד לבא כך אסורין לאותה שבת. אלמא לא אמרי׳ הואיל והותרה הותרה כדרבי יצחק: **היינו תנא קמא.** רבנן קמאי דאמרי לא דברו בשיירא אלא בהווה ולעולם יחיד נמי מותר: **איכא בינייהו יחיד ביישוב.** דתנא קמא דקאמר לא דברו בשיירא אלא בהווה ולעולם יחיד נמי מותר יחיד דומיא דשיירא דבדרך ולא ביישוב הואיל ויכול לעשות מחיצה הוגנת ורבנן בתראי אמילתיה דרבי יוסי ב״ר יהודה קא מהדרי דקאמר איהו אינה מחיצה לא בדרך ולא ביישוב ואמרי ליה רבנן אחד משני דברים או שתי או ערב מחיצה היא אחד יחיד ואחד רבים בין בדרך בין ביישוב: **מתני׳ במחנה.** היוצאת למלחמה: **מביאין עצים.** ואין חוששין לגזל: **ומלערב.** עירובי חצירות אם הקיפו אלו ואלו ומחיצה מפסקת ביניהם ויש שם פתח אין צריכין לערב: **גמ׳ למלחמת הרשות.** סתם מלחמת רשות ממלחמת יהושע ואילך שהיא היתה מלחמת מצוה: **עצים יבשים.** וכל שכן לחים: **עשרה תנאים.** בבבא קמא בפ׳ מרובה (דף פ.): **שיהו מרעין בחורשין.** שיהא כל אדם מוליך בהמותיו לרעות ביער של חברו ולא יקפיד בעל היער משום דלאו לקצירה קאי: **הכא בתלושין.** אע״פ שתלשום הבעלים לצרכן להיסק ויש בהם משום גזל אלא אחרים מותר לאנשי מחנה: **מת מצוה קונה מקומו.** אחד מי׳ תנאין שהתנה יהושע הוא:

דלית

עירב דרך הפתח. נראה לר״י דהלכה כרב הונא דשבת הואיל והותרה הותרה דתניא כוותיה בפרק הדר (לקמן ד׳ ע:) כל שהותר למקצת שבת כו׳ ואין לומר דרבי יצחק יעמיד הברייתא אליבא דרבי יהודה דהא מוקי נפשיה אפילו כר׳ יהודה בשמעתין ואביי נמי סבירא ליה הכי בפרק כל גגות (לקמן ד׳ צג:) ומיהו היכא דליתנהו למחיצות אסור כדמסיק הכא אנא דאמרי אפי׳ כר׳ יוסי עד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא משום דליתנהו למחיצות ורב נמי פסיק כרבי יוסי בסוף פרק כל גגות (שם) וכן שמואל בנפרצה לרה״ר ואע״ג דרב פסיק כר׳ יוסי אפי׳ באיתנהו למחיצות כדמוכח גבי שתי חצירות ונפל כותל שביניהם דהתם הוי שפיר איתנהו למחיצות דאכתי איכא מחיצות חיצונות שעל ידיהן נעשה החצר רה״י ומשום הכי מייתי מחצר [גדולה] שנפרצה על בעיא דרב הושעיא בפרק כל גגות (ד׳ צג:) מ״מ נראה דבהא הילכתא כרב הונא כדפרישית ונראה לר״י שאם עירבו (ב) לצורך ז) שניהן מבית לבית ונסתם הפתח בשבת דשרי כרב הונא ואפילו נסתם באמצע השבוע ואח״כ נפתח בשבת שרי דחזר העירוב למקומו וראיה מדאמר בפ׳ הזורק (שבת ד׳ קא:) ספינות קשורות זו בזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו חזרו ונתקשרו חזרו להתירן הראשון ועוד דלמסקנא דשמעתין דמוקי ר׳ יצחק נפשיה כר׳ יהודה ושרי אפי׳ במבוי שניטלה קורתו כ״ש דיתיר בעירבו דרך הפתח דהא בפרק הדר (לקמן ד׳ ע:) קאמר כל שהותר למקצת שבת כו׳ לאתויי עירב דרך הפתח וזה הכלל לאתויי מבוי שנטלה קורתו משמע דאי לא דתני זה הכלל לא הוי שרינן מבוי שניטלה קורתו אע״ג דהוי שרינן עירב דרך הפתח ונסתם וריצב״א אומר דמהתם נמי יש להוכיח דהלכה כרב הונא דהסיא סוגיא כרב הונא דקפיד אמחיצה טפי כדאמר הכא עד כאן לא קאמר רבי יוסי כו׳ ולהכי אי לאו זה הכלל לא הוי שרינן מבוי שניטלה קורתו אע״ג דשרינן עירב דרך הפתח ונסתם דאילו רבי יצחק קפיד טפי אדיורין:

קורותיו או לחייו. בפירוש רש״י בכתיבת ידו נמצא כתוב קורתו או לחיו והדין עמו ואע״ג דאליבא דרבי יהודה קיימינן ואשכחת לה לדידיה ח) מבוי ניתר בשתי קורות או שני לחיים כמו במפולש מ״מ למה לי למינקט קורותיו כיון דבקורה אחת או בלחי אחד נאסר המבוי:

התם במחוברים. להאי שינויא נמי איירי בהיזמי והיגי דלא התקין יהושע אלא היזמי והיגי המחוברים ולחים כדאמר בהדיא במרובה (ב״ק דף פא.):

מים

מסורת הש״ס

א) [לקמן עט:], ב) לקמן צג:, ג) לקמן צד., ד) [תוס׳ פ״ב ה״ד], ה) ב״ק דף פ:, ו) [סוטה מה: ב״ק פא. סנהדרין מז:], ז) כ״א שנה, ח) [לעיל ו. יב:],

* * *

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה עירב דרך הפתח וכו׳ ופתח ביניהם ועירבו על דעת הפתח ועכשיו כצ״ל ותיבות דרך הפתח ונסתם הפתח אם היו שתי חנויות ופתח ביניהן דעירבו נמחק: (ב) תוס׳ ד״ה עירב וכו׳ ונראה לר״י שאם עירבו. נ״ב עי׳ באשר״י:

* * *

גליון הש״ס

גמ׳ דר״ה הוא דאמר שבת גורמת. עיין לקמן דף מג. תד״ה וניטלטל:

* * *

הגהות הגר״א

[א] לחמש. נ״ב לשלש נ״א: [ב] (בשבע אפי׳) תא״מ. (לפי הנ״א):

* * *

מוסף רש״י

עירב דרך הפתח ונסתם הפתח. שתי חצרות שעירבו יחד על ידי פתח שביניהם ונסתם בשבת שנפלה מפולת כנגדו (לקמן צג:). מהו. לטלטל מזו לזו דרך גובה הכותל וחורין וסדקין, מי אמרינן הואיל והותר למקצת שבת הותר לכולה או לא (שם). חצר שנפרצה. בשבת לרשות הרבים (לקמן צד.). מותרין לאותה שבת. הואיל והותרה למקצתה (שם). ואסורין לעתיד לבא. לשבת הבאה (שם). ומת מצוה קונה מקומו. לקוברו שם (סוטה מה:) מקום שנפל שם בעת מותו קנאו לקבורה ואין בעל השדה מעכב עליו (ב״ק פא.) מתנאים הוא שהתנה יהושע בכניסתן לארץ, בפרק מרובה (סנהדרין מז:).

* * *

רבינו חננאל

א׳ רב גידל א׳ רב שלשה מותרין בשבע ואסורין בחמש. פירשה רב אשי א) נותנין להן כל צורכן כגון שהוצרכו לשש מותרין אפילו בשבע, אבל אם הקיפו שבע ולא הוצרכו אלא לחמש אפילו בחמש אסורין. ואלא דקתני נותנין להן כל צורכן, בין מעט בין הרבה ובלבד שלא יהא בית סאתים (בלבד) פנוי. מאי לאו פנוי מאדם, והנה זה אין פנוי מאדם דהא שלשה בני אדם הן וכל אחד יש לו בית סאתים לא נשאר פנוי אלא בית סאה. ואסיקנא פנוי מכלים, לפיכך כשהוצרכו לחמש ונשארו סאתים פנויים מכלים נאסרו אפילו בחמש. איתמר שבתו שנים וניתוספו עליהן, בשבת אחד, כיון שעכשיו ג׳ הרי הן נעשו שיירה ונותנין להן כל צרכן. או דילמא כיון שלא קנו שביתה שלשתן כאחד אינן אלא כיחידים ואין נותנין להן אלא סאתים. וכן שלשה שקנו שביתה ומת א׳ מהם בשבת מאי כשיירה הן, או כיחידים. רב הונא אמר שבת

עין משפט נר מצוה

קו א מיי׳ פט״ז מהל׳ שבת הל׳ יב סמג עשין דרבנן א טוש״ע או״ח סי׳ שם ס״א:

קז ב מיי׳ שם הל׳ יג וטוש״ע שם ס״ב:

קח ג מיי׳ פ״ג מהל׳ עירובין הלכה כה טוש״ע א״ח סי׳ שעד סעיף א:

קט ד מיי׳ פ״ו מהל׳ מלכים הל׳ יג סמג עשין קיח:

קי ה מיי׳ פ״ה מהל׳ נזקי ממון הל׳ ג טוש״מ סי׳ רעד:

קיא ו ז מיי׳ פ״ו מהל׳ מלכים הל׳ יב:

* * *

רב נסים גאון

משום דקאי אבוה בשיטתיה. חוזרין אלו הדברים על דברי ר׳ יהודה שאמרו כבר במחיצות שבת לא התירו ליחיד אלא בית סאתים. פירוש שתי בלא ערב. ולא היה מתיר ר׳ יהודה לתת ליחיד כל צורכו אלא אם תהיה שתי וערב יחדו. ובזה הוא שוה עם ר׳ יוסי בנו שאמר נותנין לו בית סאתים. **י׳ דברים התנה יהושע.** תמצא פי׳ כולן בבבא קמא בפר׳ מרובה, ובגמרא דמגילה דבני מערבא. **סליק פירקא דמבוי**

* * *

רבינו חננאל (המשך)

גורמת. פירוש הכל הולך בשעה שקנה שביתה, אם יחידין מה שניתוספו עליהן אין חוששין להן. ואם שיירא קנו שביתה ומת אחד מהן, השנים הנשארים יש להן כל צורכן ולא חיישינן להאי דמית. ור׳ יצחק אמר דיורין גרמין. פי׳ הכל לפי הדיורין, ואם יחידין יחידין, אם שיירה שיירה. לימא רב הונא ור׳ יצח׳ בפלוגתא דר׳ (בר) יהוד׳ ור׳ יוסי פליגי. דתנן חצר שנפרצה משתי רוחותיה בית כו׳. ופשוטה היא. פיסקא וחכמים אומרים אחד משני דברים. היינו תנא קמא דקתני לא דיברו אלא בהווה. ופרקינן איכא בינייהו יחיד בישוב, לתנא קמא בישוב לא, דפליג על תנא קמא דהוא ר׳ יהוד׳ דאמר (הוא ר׳ יהוד׳) בשיירה. וחלקו עליו הם אפילו ביחיד. מיהו במקום השיירות במדבר אבל בישוב לא. ורבנן בתראי אמרי אפילו בישוב. וקיימ׳ לן כוותיהו [מתני׳] ארבעה דברים פטורין במחנה כו׳. [ירושלמי] כמה הן מחנה. (ירושלמי) ר׳ יוחנן א׳ עשרה שנא׳ ויבואו נערי דוד וידברו אל נבל וגו׳. מהו וינוחו נעשו מחנה. ר׳ יהוד׳ בן פזי א׳ עשרה עד למחנה גדול (במחנה) [כמחנה] אלקים, וכמה מחנה אלקים עשרה. תני בשם ר׳ יהוד׳ י״ב אלף כמחנה ישראל. ת״ר מחנה היוצא למלחמת הרשות מותרין בגזל עצים יבשים כו׳. עשרה דברים שהתנה יהושע מפורשין בסוף פרק מרובה, אוקימנא מותרין בגזל עצים ואפילו בשאר עצים דלא היזמי והיגי נינהו, ואפילו תלושין ואפילו יבשין. ר׳ יהוד׳ בן תימא או׳ אף חונין בכל מקום. ובמקום שנהרגין שם נקברין.

א) אולי צ״ל פעמים שנותנין להן אפי׳ יותר מכדי צרכן כגון שהוצרכו וכו׳.